



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍRODOVĚDA

5. ročník (speciální třída)

**Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji
čtenářské a informační gramotnosti**

P Ů D A

Vyhledávání informací v textu a jejich použití v testu,
doplňovače a dalších úkolech

vl. znak: UM – ČaJS

PŮDA

Souše zemského povrchu tvoří rozmanité nerosty a horniny. Nejsou však neměnné. Podléhají vlivům střídajících se teplot, působení vody, větru a dalších vlivů. Postupně se rozpadají, probíhá jejich **zvětrávání**.

Ve zvětrávajících horninách se zachycují rostliny a ty svými kořeny další zvětrávání urychlují. Časem rostliny uhynou. Jejich těla se rozpadají a mísí se s rozloženými horninami. Tak **vzniká půda**.

Složení půdy:

1. částčky hornin
2. zbytky těl rostlin a živočichů
3. voda a půdní vzduch

Rozpadlá těla rostlin a živočichů tvoří **humus**, který zvyšuje úrodnost půdy. Zbytky rostlin zahrádkáři ukládají na hromadu a zahrnují je půdou. Říkáme, že připravují kompost. Kompost je v podstatě zahrádkářská výroba humusu.

Půda na území České republiky je rozdílná. Někde je **půda úrodná**, obsahuje dostatek humusu a tak se v ní pěstují rostliny náročné na živiny. Například řepa cukrovka. Jinde je **půda chudší** a pěstují se v ní rostliny méně náročné na živiny. Například brambory.

Rozlišujeme **tři základní druhy půd** – půdu písčitou, jílovitou a hlinitou.

Písčitá půda má málo živin, snadno vysychá, a když ji zemědělci pohnojí, voda z ní živiny rychle vyplaví. Říká se jí „žravá půda“ a nebývá moc úrodná.

Jílovitá půda obsahuje hodně těžké hlíny, které se říká jíl. Jíl nasákne vodu, drží ji, a když vyschne, utvoří se na půdě tvrdý škraloup, který brání přístupu vzduchu. Jílovitá půda se špatně zpracovává.

Hlinitá půda je nejlepší a nejúrodnější. Obsahuje nejvíce humusu a snadno se obdělává. Když s ní lidé dobře pracují, udrží přiměřeně dlouho vodu i vzduch. Takové půdy jsou nejvíce v nížinách.

TEST

1. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Zvětrávání je větrání v místnosti.
 - b) Zvětrávání je postupné rozpadávání hornin.
 - c) Zvětrávání je udržování hornin v původním stavu.
2. Půda se skládá z:
 - a) částech hornin, zbytků těl rostlin a živočichů, kořenů a pařezů
 - b) částech hornin, zbytků těl rostlin a živočichů, kamenů a skal
 - c) částech hornin, zbytků těl rostlin a živočichů, vody a půdního vzduchu
3. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Rozpadlá těla rostlin a živočichů tvoří humus, který zvyšuje úrodnost půdy.
 - b) Rozpadlá těla rostlin a živočichů tvoří humus, který nezvyšuje úrodnost půdy.
 - c) Rozpadlá těla rostlin a živočichů tvoří písek, který zvyšuje úrodnost půdy.
4. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Rozlišujeme šest základních druhů půd.
 - b) Rozlišujeme devět základních druhů půd.
 - c) Rozlišujeme tři základní druhy půd.
5. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Půda na území České republiky není rozdílná.
 - b) Půda na území České republiky je rozdílná.
 - c) Půda na území České republiky je všude stejná.
6. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Písečná půda má mnoho živin.
 - b) Písečná půda zadržuje vodu.
 - c) Písečná půda má málo živin.
7. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Jílovitá půda se špatně obdělává.
 - b) Jílovitá půda se dobře obdělává.
 - c) Jílovitá půda se nejlépe obdělává.
8. Označ větu, která je pravdivá.
 - a) Hlinitá půda není nejlepší a nejúrodnější.
 - b) Hlinitá půda není nejúrodnější.
 - c) Hlinitá půda je nejlepší a nejúrodnější.
9. Kompost je nejvíce podobný:
 - a) kompotu
 - b) humusu
 - c) zvětrávání
10. „Žravá půda“ říkáme půdě:
 - a) písčité
 - b) hlinité
 - c) jílovité

ÚKOLY

1. Vybarvi vždy stejnou barvou tvrzení, která k sobě patří (potřebuješ tři pastelky)

písčité půda	obsahuje těžkou hlínu - jíl	obsahuje dostatek humusu
jílovitá půda	snadno vysychá	těžko se zpracovává
hlinitá půda	je nejúrodnější	má málo živin

2. Škrtni v textu slova, která tam nepatří (v každé větě je jedno)

Aby byla půda dobře provzdušněná musí se večere kypřit. Nejjednodušším kypřícím nástrojem jsou je motyčka. Z ní se vyvinuly nejrůznější dobře polní kypřící zemědělské nástroje a stroje. Ke kyprosti půdy bude přispívají i živočichové, například žížaly a krtkové.

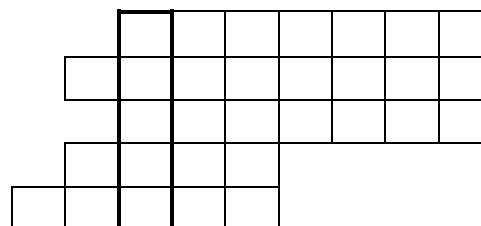
3. Dopln do textu chybějící slova

Nápověda: hornin, rozpadají, vzniká, zvětrávání, živočichů, rostlin

Horniny nejsou neměnné. Postupně se _____ ,
probíhá jejich _____. Odumřelá těla _____
a _____ se promísí s drobnými částčkami
zvětralých _____. Tak _____ půda.

DOPLŇOVAČKA

1. Nejúrodnější půda
2. Cukrová řepa jedním slovem
3. Základní kypřící nástroj
4. Opak mokra a vlhka
5. Nejdrobnější kamení, součást písčitých půd



Tajenka

Část půdy, která vznikla rozpadem odumřelých těl rostlin a živočichů: _____

ŘEŠENÍ

Test:

1.b, 2.c, 3.a, 4.c, 5.b, 6.c, 7 a, 8 c, 9.b, 10.a

Úkoly:

1.

píščitá půda	obsahuje těžkou hlínu - jílu	obsahuje dostatek humusu
jílovitá půda	snadno vysychá	těžko se zpracovává
hlinitá půda	je nejúrodnější	má málo živin

2.

Aby byla půda dobře provzdušněná musí se **večeře** kypřit. Nejjednodušším kypřicím nástrojem **jsou** je motyčka. Z ní se vyvinuly nejrůznější **dobře** polní kypřicí zemědělské nástroje a stroje. Ke kyprosti půdy **bude** přispívají i živočichové, například žížaly a krtkové.

3.

Horniny nejsou neměnné. Postupně se **rozpadají**, probíhá jejich **zvětrávání**. Odumřelá těla **rostlin** a **živočichů** se promísí s drobnými částčkami zvětralých **hornin**. Tak **vzniká** půda.

Doplňovačka:

1. Nejúrodnější půda
2. Cukrová řepa jedním slovem
3. Základní kypřicí nástroj
4. Opak mokra a vlhka
5. Nejdrobnější kamení, součást písčitých půd

	H	L	I	N	I	T	Á
C	U	K	R	O	V	K	A
	M	O	T	Y	Č	K	A
S	U	CH	O				
P	Í	S	E	K			

POUŽITÁ LITERATURA

Jurčák, J., Přírodověda 4. ročník, PRODOS, 1996, ISBN 80 – 85806 – 32 – 0

Škoda, E., Přírodověda pro 5. ročník ZvŠ, PARTA, 1994, ISBN 80 – 901709 – 2 – 7

Kábrtová, K., Přírodověda pro 1. stupeň ZŠ praktické, prac. sešit, 2. díl, PARTA, 2007, ISBN 978 – 80 – 7320 – 107 – 4